

Kohtuasi C-116/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

28. veebruar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Curtea de Apel Timișoara (Timișoara apellatsioonikohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

6. veebruar 2020

Apellant:

S. C. Avio Lucos SRL

Vastustajad:

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dolj

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) – Aparat Central

Vaidluse ese

Apellatsioonkaebus Tribunalul Dolj (Dolj esimese astme kohus, Rumeenia) 25. veebruaril 2019. aasta kohtuotsuse peale, millega jäeti rahuldamata kaebus, milles paluti tühistada otsus, milles Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dolj (põllumajandustoetuste ja -abi amet, edaspidi ka „APIA“ – Dolj keskus) leidis vastavalt määruse (EÜ) nr 796/2004 artikli 73 lõikele 1, et apellandil on riigi ees võlg.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Curtea de Apel Timișoara (Timișoara apellatsioonikohus, Rumeenia) palub ELTL artikli 267 alusel tõlgendada nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määruse (EÜ) nr 73/2009 artiklit 2 ning teha kindlaks, kas teatavad riigisisesed õigusnormid on

kooskõlas liidu õigusega, eelkõige määrusega nr 73/2009 ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 1122/2009, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 üksikasjalikud rakenduseeskirjad.

Eelotsuse küsimused

1. Kas 2014. aasta põllumajandushooaja rahalise toetuse suhtes kohaldatavate [liidu] õigusnormidega – eelkõige määrusega (EÜ) nr 73/2009 ja määrusega nr 1122/2009 – on vastuolus see, kui riigiseste õigusnormidega kehtestatakse kohustus tõendada maatüki kasutamise õigust selleks, et saada pindalatoetust?

2. Kas juhul, kui esimeses küsimuses kirjeldatud riigisisesed õigusnormid ei ole eespool viidatud [liidu] õigusnormidega vastuolus, on [liidu] õigusega (sh proportsionaalsuse põhimõttega) – konkreetsel juhul, mil toetuse saaja tõendab põllumajandusmaa kasutamise õigust nii, et esitab karjamaa kontsessioonilepingu (lepingu, mille kohaselt on taotleja saanud tasu eest õiguse kasutada karjamaad omal riisikol ja huvides), – vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille järgi on niisuguse kontsessioonilepingu sõlmimine õiguspärane tingimusel, et tulevane kontsessioonisaaja on eranditult loomakasvataja või loomade omanik?

3. Kas määruse (EÜ) nr 73/2009 artiklis 2 määratletud mõiste „põllumajanduslik tegevus“ alla kuulub sellise pindalatoetuse saaja tegevus, kes – sõlmides karjamaa kontsessioonilepingu, et saada selle maa kasutamise õigus ja õigus toetusele 2014. aasta põllumajandushooajal, – sõlmib seejärel loomakasvatajatega koostöölepingu, millega ta annab loa kasutada kontsessioonilepingu esemeks olevat maatükki loomade karjatamiseks tasuta, jättes maa kasutamise õiguse endale, kuid kohustudes mitte takistama karjatamistegevust ja karjamaa puhastama?

4. Kas [liidu] õigusega on vastuolus see, kui niisugust riigisest õigusnormi nagu tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 431 lõige 2, mis käsitleb jõustunud kohtuotsuse seadusjõudu, tõlgendatakse nii, et jõustunud kohtuotsus, millega (vaidluses, milles nõuti mitmeaastaste karistuste kohaldamise otsuse tühistamist) tuvastati, et toetuse taotlus ei ole abikõlblik, sest ei ole järgitud riigisest õigust, millega on kehtestatud nõue, et selle maatüki kasutamise õigus, milleks 2014. aasta põllumajandushooajal pindalatoetust taotletakse, oleks õiguspärane, takistab analüüsida, kas niisugune riigisene nõue on kooskõlas 2014. aasta põllumajandushooaja suhtes kohaldatavate [liidu] õigusnormidega, uues vaidluses, milles arutatakse samal 2014. aasta põllumajandushooajal taotlejale alusetult makstud summade tagasinõudmise otsuse õiguspärasust, kusjuures see otsus põhineb samal faktilisel olukorral ja samadel riigisestel õigusnormidel, mida analüüsiti varasemas jõustunud kohtuotsuses?

Viidatud liidu õigusnormid

Nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määruse (EÜ) nr 73/2009, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjate suhtes kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks, muudetakse määruseid (EÜ) nr 1290/2005, (EÜ) nr 247/2006, (EÜ) nr 378/2007 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1782/2003, artikkel 2; nõukogu 20. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta põhjendus 61 ja artikkel 71.

Nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määruse (EÜ) nr 73/2009, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjate suhtes kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks, muudetakse määruseid (EÜ) nr 1290/2005, (EÜ) nr 247/2006, (EÜ) nr 378/2007 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1782/2003, artikli 80 lõige 1.

Viidatud riigisisese õigusnormid

Valitsuse erakorralise määruse nr 125/2006, millega kiidetakse heaks alates 2007. aastast makstavate põllumajanduse otsetoetuste kavade ja täiendavad riigisisese otsetoetused ning millega muudetakse seaduse nr 36/1991 põllumajandusühistute ja muus vormis põllumajandusühingute kohta (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 125/2006 pentru aprobarea schemelor de plăți directe și plăți naționale directe complementare, care se acordă în agricultură începând cu anul 2007, și pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asocieri în agricultură, *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 1043, 29.12.2006; kinnitatud muudatuste ja täiendustega seadusega nr 139/2007; hilisemate täienduste ja muudatustega arvestavas redaktsioonis), artikli 7 lõike 1 punkt f, milles on sätestatud:

„1. Et saada ühtse pindalatoetuse kavade raames toetust, peab taotleja olema kantud põllumajandusettevõtjate registrisse (Registrul fermierilor), mida peab põllumajandustoetuste ja -abi amet, esitama toetusetaotluse ettenähtud tähtaja jooksul ja vastama järgmistele üldtingimustele:

[...]

f) esitama dokumendid, mis tõendavad, et ta kasutab õiguspäraselt seda maatiikki, mille kohta taotlus on esitatud“.

Valitsuse erakorralise määruse nr 34/2013, mis käsitleb püsikarjamaade korraldamist, haldamist ja kasutamist ning millega muudetakse ja täiendatakse seadust nr 18/1991 maaomandi kohta (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2013 privind organizarea, administrarea și exploatarea pajiștilor permanente și pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991; *Monitorul*

Oficial al României, I osa, nr 267, 13.5.2013; kinnitati muudatuste ja täiendustega seadusega nr 86/2014), artikli 2 punkt d, milles on nähtud ette:

„Käesolevas erakorralises määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

d) karja- ja rohumaade kasutaja – loomakasvataja, see tähendab füüsiline või juriidiline isik, kes on kantud riiklikusse äriregistrisse (Registrul național al exploataților, edaspidi „RNE“), kes tegeleb põllumajandusliku tegevusega konkreetselt karja- ja rohumaade kasutamise kategoorias vastavalt Euroopa Liidu majanduse tegevusalade statistilisele klassifikaatorile taime- ja loomakasvatuse valdkonnas ja kellel on seadusjärgne õigus põllumajandusmaad kasutada ning kes kasutab karjamaad, karjatades seal kas endale kuuluvaid loomi või niites seda vähemalt korra aastas“.

Seadusega nr 134/2010 kinnitatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codul de procedură civilă) artikli 431 lõige 2, milles on sätestatud:

„Iga pool võib tugineda varem teises vaidluses otsustatu seadusjõule, kui on olemas seos vaidlusega“.

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Apellant S. C. Avio Lucos SRL esitas kokku 341,70 hektari kohta ühtse pindalatoetuse taotluse 2014. aastaks, mille registreeris APIA – Dolj keskus. Maa kasutamise õiguse tõendamiseks esitas ta erakorralise määruse nr 34/2013 kohaselt 28. jaanuaril 2013 Consiliul Local al Comunei Podari'ga (Podari kohaliku omavalitsusüksuse volikogu) sõlmitud kontsessioonilepingu, millega ta sai kontsessiooni 341,70 hektari suurusele maatükile, mis kuulub Podari kohalikule omavalitsusüksusele ja on selle eraomandis.
- 2 Selle kontsessioonilepingu järgi on äriühingul S. C. Avio Lucos SRL õigus kasutada vahetult omal riisikol ja vastutusel kinnisasju, mille kontsessioon talle anti, tal on õigus kasutada vilju, mida kontsessiooni esemeks olevad kinnisasjad annavad, ja need omandada vastavalt nende laadile ja kontsessioonilepinguga kindlaks määratud eesmärkidele. Ta peab kinnisasju kasutama karjatamise teel ega tohi anda kontsessiooni esemeks oleva maatüki kohta allkontsessiooni ega anda seda rendile.
- 3 Pärast kontsessioonilepingu sõlmimist sõlmis S. C. Avio Lucos SRL 30. jaanuaril 2013 osalusega koostöölepingu nelja loomaomanikust füüsilisest isikuga.
- 4 Selle lepingu kohaselt ühinevad pooled tulu teenimiseks 341,70 hektari suuruse karjamaa abil, mis asub kohaliku omavalitsusüksuse maal, on Podari kohaliku omavalitsusüksuse eraomandis ja kontsessioonilepingu ese. Tegelik kasutamine toimub nii, et füüsilisest isikust koostööpartnerid annavad äriühingu S. C. Avio

Lucos SRL käsutusse loomad (lehmad, lambad, kitsed jms) niisugusel arvul, nagu neil neid on ja nagu on lepingus sätestatud, et neid eespool näidanud maatükil katkematult karjatada. Loomade käsutusse andmine ei eelda loomade omandiõiguse üleminekut äriühingule S. C. Avio Lucos SRL ning need füüsilised isikud jäävad loomade seaduslikeks omanikeks.

- 5 Äriühing S. C. Avio Lucos SRL annab omakorda käsutusse vabaks, katkematuks ja tingimusteta karjatamiseks kohaliku omavalitsusüksuse 341,70 hektari suuruse maatüki, sest juurdepääs karjamaale on vaba, katkematu ega sõltu vastutasuna mingi makse või muu soorituse tegemiseks. Ka puhastab äriühing igal aastal enda kulul karjamaa, rohib selle puhtaks mürgistest taimedest ja kõrvaldab sellelt maatükilt üleliigse vee, tagades optimaalsed tingimused karjamaa taastamiseks.
- 6 Taotluse esitamise tulemusena maksis APIA – Dolj keskus 341,70 hektari suuruse maatüki kohta välja täistoetuse 2014. aasta hooajaks summas 529 340,24 Rumeenia leud. Kui apellant oli selle summa kätte saanud, vaatas APIA – Dolj keskus toetusetaotlused uuesti läbi ja tuvastas, et kontsessioonilepingu sõlmimise hetkel ei olnud apellandil õigust saada kohalike omavalitsusüksuste avalik-õiguslikku või eraomandisse kuuluvate rohumaade kontsessiooni, sest ta ei olnud loomakasvataja, nagu ilmneb osalusega koostöölepingust. Seepärast võttis APIA – Dolj keskus vastu:
  - a) **28. detsembri 2015. aasta otsuse**, millega määrati apellandile määruse (EÜ) nr 1122/2009 artikli 58 kolmanda lõigu alusel mitmeaastased karistused summas 555 729,59 Rumeenia leud selle eest, et ta deklareeris suuremana need pindalad, milleks ta taotles ühtset pindalatoetust ja põllumajanduse keskkonnatoetusi;
  - b) **31. jaanuari 2017. aasta otsus**, mis on käesolevas menetluses vaidlustatud ja millega leiti määruse (EÜ) nr 796/2004 konsolideeritud redaktsioonis artikli 73 lõike 1 alusel, et apellandil on riigi ees võlg summas 529 340,24 Rumeenia leud.
- 7 Apellant vaidlustas 31. jaanuari 2017. aasta otsuse Tribunalul Doljs (Dolj esimese astme kohus), kes jättis kaebuse 12. detsembril 2017 rahuldamata. Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus, Rumeenia) rahuldab selle kohtuotsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse ja saatis asja samale kohtule tagasi uueks sisuliseks arutamiseks. Tribunalul Doljs (Dolj esimese astme kohus) jättis nõude 25. veebruari 2018. aasta kohtuotsusega rahuldamata, leides sisuliselt, et koos ühtse toetuse taotlusega ei esitatud põllumajandusettevõtja identifitseerimisdokumendi koopiat ning apellant ei esitanud tõendit, et ta on loomakasvataja ja et maatükki kasutatakse. Apellant esitas ka selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse ning Curtea de Apel Craiovas (Craiova apellatsioonikohus) algatati kohtuasi, mis anti hiljem edasi Curtea de Apel Timișoara (Timișoara apellatsioonikohus).

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 8 Apellant palus apellatsioonikohtul sisuliselt tuvastada, et esimese astme kohtu otsus on õigusvastane ja põhjendamatu, märkides, et asja sisuliselt lahendav kohus: i) ei teinud kindlaks, missuguseid abikõlblikkuse kriteeriume ei järgitud ja missugust regulatsiooni niisuguste taotluste suhtes kohaldatakse; ii) ei analüüsinud asja Euroopa Liidu õiguse seisukohast, hoolimata vastavalt sõnaselgest nõudest, ning iii) ei analüüsinud abikõlblikkuse kriteeriume, lähtudes määratlustest, mis on toodud liidu määrustes, millele on analüüsitava otsuses viidatud, vaid lähtudes teatavatest riigisisese õiguse mõistetest, millel ei ole liidu õiguses vastet.
- 9 Lisaks on apellatsioonkaebuses esitatud argumendid, mis puudutavad: i) vastavust abikõlblikkuse kriteeriumidele, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Kohtu praktikaga kohtuasjas C-375/08 (maa tegeliku kasutamise põhimõtte esimuse kohta), kohtuasjas C-61/09 (võimaluse kohta kasutada maad ebatüüpilise lepingu alusel, kui kasutatav maa on endiselt abikõlblik), liidetud kohtuasjades C-333/15 ja C-334/15 (selle kohta, et ei ole abikõlblikkuse tingimust, et taotleja peab olema loomakasvataja, kes tegeleb loomade kasvatamisega, kusjuures selles kohtuotsuses on määratud kindlaks, missugused on tegelikult abikõlblikkuse kriteeriumid) ning liidu õigusnormidega (määruse nr 73/2009 artikkel 2), mis sisaldavad asja lahendamisel asjakohaste mõistete määratlusi, ja ii) riigisiseste õigusnormide vastuolu Euroopa Liidu õigusaktide sätetega.
- 10 Vastustaja esitas muu hulgas ka vastuväite, et Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus) 29. oktoobri 2018. aasta kohtuotsusel, millega jäeti rahuldamata apellandi apellatsioonkaebus Tribunalul Dolj (Dolj esimese astme kohus) 24. aprilli 2018. aasta otsuse peale, millega jäeti rahuldamata kaebus, milles paluti tühistada APIA – Dolj keskuse 28. detsembri 2015. aasta otsus (otsus, millega apellandile määrati mitmeaastased karistused), on seadusjõud. Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus) leidis, et asja sisuliselt lahendanud kohus otsustas õigesti, et S.C. Avio Lucos SRL ei olnud tõendanud abikõlblikkust, nagu õigusaktides on sõnaselgelt nõutud, sest ta ei ole loomakasvataja, tal ei ole RNEs registreeritud loomi, ta ei ole suutnud tõendada maatüki kasutamist ning deklareeris seega liiga suured maatükid.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 11 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et on tarvis Euroopa Kohtu vastust küsimusele, kas liidu õigusega on vastuolus riigisisemed õigusnormid, milles on nõutud maatüki kasutamise õiguse tõendamist selleks, et saada pindalatoetust. Seoses ühe teise õigusakti, nimelt nõukogu määrusega (EÜ) nr 1254/1999 märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus on leidnud, et „ühenduse õigusnormid, eelkõige määrus nr 1254/1999 ei sea isasveiste eest makstava erilisatasa ja ekstensiivistamistoetuse taotluse nõuetele vastavuse eelduseks tingimust esitada kehtiv õiguslik alus, mis kinnitab toetuse taotleja õigust nimetatud taotluse esemeks olevat söödamaad kasutada. Ühenduse

õigusnormidega ei ole siiski vastuolus, kui liikmesriigid sätestavad oma siseriiklikus õiguses kohustuse esitada niisugune õiguslik alus, kuid seda eeldusel, et järgitakse ühenduse õigusnormidega taotletud eesmäärke ja ühenduse õiguse üldpõhimõtteid, eriti proportsionaalsuse põhimõtet“ (24. juuni 2010. aasta kohtuotsus Pontini jt, C-375/08, punkt 90).

- 12 Liikmesriigi kohus leiab ka, et tuleb teha kindlaks, kas liidu õigusega on kooskõlas nõue, et pindalatoetuse saaja peab olema loomakasvataja või loomade omanik, selleks et talle antaks kontsessioon karjamaale, sest apellant väidab, et niisugune nõue ei ole liidu õigusega kooskõlas, ning vastustaja ei ole viidanud ühelegi liidu õigusnormile, mis seda õigustaks.
- 13 Lisaks on seoses viitamisega mõiste „põllumajanduslik tegevus“ määratlusele määruse (EÜ) nr 73/2009 artiklis 2 vaja teha kindlaks, kas tegevus, millega tegeles konkreetset apellant, kuulub selle määratluse alla.
- 14 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus kohtuotsuse seadusjõu kohta, millele vastustaja tugineb, et see tähendab keeldu teha otsus nõude kohta, mille kohta on juba otsus tehtud jõustunud kohtuotsusega, mis eeldatakse olevat õige. Seepärast ei saa isik esitada kohtule sama nõuet rohkem kui üks kord ja pärast seda, kui vastavas kohtuasjas on tehtud jõustunud kohtuotsus, saab poole kõik nõuded lõpliku lahendi suhtes läbi vaadata ainult siis, kui ta kasutab õiguskaitsevahendeid väljakuulutatud lõplike kohtuotsuste peale, kuid mitte siis, kui ta esitab kohtule samasuguse nõude.
- 15 Rõhutades, et see, kas kohtuotsuse seadusjõu vastuväide on põhjendatud, otsustatakse pärast vastuse saamist Euroopa Kohtult juba nimetatud küsimustes, märgib Curtea de Apel Timișoara (Timișoara apellatsioonikohus), et apellandi esitatud kohtuotsuse seadusjõu vastuväite võimaliku põhjendatuse korral tuleb tõdeda, et aspektide kohta, mis on seotud apellandi sõlmitud kontsessioonilepingu õiguslike tagajärgede ja tagajärjega, mille toob kaasa see, et apellant ei ole pindalatoetuse taotlusega seoses loomakasvataja, on tehtud jõustunud kohtuotsused, täpsustades seejuures, et käesolevas kohtuasjas on nõutud, et tühistataks üks teine 2014. aasta põllumajandushooaja osas vastu võetud akt kui see, mis vaidlustati kohtuasjas, milles Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus) on teinud jõustunud kohtuotsuse.